

KAITSEMINISTEERIUM

Pr Yoko Alender
Kliimaministeerium
Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn
info@kliimaministeerium.ee

Teie: 12.08.2024 nr KLIM/24-0810/-1K

Meie: 04.10.2024 nr 5-7/24/125-3

Looduskaitseaduse ja jahiseaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Kaitseministeerium on tutvunud Kliimaministeeriumi esitatud looduskaitseaduse ja jahiseaduse muutmise seaduse eelnõuga ning esitab selles osas alljärgnevad tähelepanekud. Looduskaitseadusesse tuleks sisse viia põhimõtted, mis võimaldaksid erandjuhtudel Kaitseministeeriumi valitsemisala asutusel julgeoleku- ja kaitsevõime eesmärgil looduskaitseaduses sätestatud nõuetest kõrvale kalduda. Ettepanekud tuginevad vajadusele tagada riigi julgeolek ja kaitsevõime, võimaldades Kaitseväe ja Kaitseliidu tegevuste paindlikkust looduskaitsealistest piirangutest hoolimata. Kaitseministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkuste ja ettepanekutega arvestamisel:

- 1) **Teeme ettepaneku lisada looduskaitseadusesse erand, mille kohaselt ei võeta kaitse alla looduskaitsealuseid objekte, mis asuvad Kaitseväe või Kaitseliidu harjutusväljadel ja täiendada looduskaitseadust § 9 lõikega 13 järgmises sõnastuses: „(13) Käesolevas paragrahvis sätestatud nõudeid ega menetlust ei kohaldata, kui loodusobjekt asub Kaitseväe või Kaitseliidu harjutusväljal.“.**

Harjutusväljade puhul võib Kaitseväe väljaõppe läbiviimine muutuda võimatuks, kui juba olemasoleval harjutusväljal avastatakse kaitstav loodusväärtus, näiteks kaitsealune taimeliik. Mõned kaitsealused taimeliigid taluvad ja isegi vajavad aktiivset maakasutust, kuid sellisel õppeväljal, mida on kasutatud juba aastaid ja kus on toimunud erinevaid häiringuid, võib kaitsealuse taimeliigi avastamine siiski piirata väljaõpet. See on nii hoolimata sellest, et häiringud võivad mõjuda avastatud liigile positiivselt. Kaitseväe tegevust võivad piirata ka kaitsealuste linnuliikide pesapaikade avastamised, isegi kui Kaitsevägi on samas piirkonnas juba aastaid väljaõpet läbi viinud.

Erandi eesmärk on vältida uute või olemasolevate kaitsealuste liikide kaitse alla võtmist harjutusväljadel, kui kaitsealuste liikide leidmine piiraks väljaõpet. Selle asemel võib läbi viia kaitsealuste liikide inventuuri, kuid nende olemasolu ei tohiks piirata Kaitseväe väljaõpet. Ametlikult kaitse alla võtmise asemel lepitakse Keskkonnaametiga kokku selline kaitse, mis võimaldab säilitada liigid võimalikult suures ulatuses, võttes arvesse väljaõppe vajadusi.

Lisaks võib ajas tekkida vajadus erinevate looduskaitse-, liigikaitsepiirkondadesse või vääriselupaikadesse kaitserajatiste ehitamiseks ning samuti võib osutuda vajalikuks maaparandustööd riigikaitsemaal, näiteks lahingumoonalao läheduses, et tagada lao turvalisus. Kui puudub õigus või erand looduskaitsealuste objektide osas nõuetest kõrvale kaldumiseks ja erinevad tööd ei oleks lubatud, kuigi need on riigikaitsevõime tagamiseks hädavajalikud, takistavad need riigikaitsevõime tagamist.

Rõhutame, et see ei tähenda, et harjutusväljadel loodust ei kaitsta, vaid harjutusväljade haldaja teeb tõhusalt Keskkonnaametiga koostööd, et tagada parimad võimalikud looduslikud tingimused arvestades riigikaitsealisi võimalusi. Kui Euroopa Liidu nõuded ei luba täielikku välistust, palume kehtestada eraldi regulatsioon Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljadele, kus kõik mõjud on eelnevalt hinnatud.

- 2) Teeme ettepaneku sõnastada § 15 lõikega 2² järgmiselt: „(2²) Riigikaitse ehitise ja riigikaitsemaa puhul ei kohaldata õuema kasutamisele kehtestatud nõudeid, kui need piiravad riigikaitse eesmärgi saavutamist. Erandit kohaldatakse üksnes juhul, kui Kaitseväge või Kaitseliit kasutab kinnistut riigikaitse eesmärgil.“

Vajalik on kehtestada vastav regulatsioon, mis lubaks riigikaitse ehitise ja riigikaitsemaa puhul erandkorras õuemaale esitatavatest nõuetest kõrvale kalduda. Praegu puuduvad kehtivas looduskaitse seaduses ja seaduse eelnõus sätted, mis võimaldaksid riigikaitse ehitise ja riigikaitsemaa puhul kõrvale kalduda õuemaale kehtivatest uutest nõuetest.

- 3) Teeme ettepaneku täiendada looduskaitse seaduse § 17 lõikega 3¹ järgmises sõnastuses: „(3¹) Keskkonnaameti koostööst ja tingimustest, et mõju metsa- ja sookoosluste taastamisele on minimaalne ja vajalikud leevendusmeetmed on rakendatud võib riigikaitse ehitise ja riigikaitsemaa puhul jätta metsa- ja sookoosluste taastamisele esitatavad nõuded täitmata, kui see on vajalik riigikaitse eesmärgi saavutamiseks.“

Looduskaitse seaduse § 17 lõige 3 sätestab looduslike metsa- ja sookoosluste taastamiseks vajalikud tegevused. Praegu puuduvad nii looduskaitse seaduses kui ka selle eelnõus selgesõnalised sätted, mis võimaldaksid riigikaitse ehitiste ja riigikaitsemaade puhul põhjendatud juhtudel metsa- ja sookoosluste taastamisele esitatavatest nõuetest kõrvale kalduda. Selline regulatsioon on vajalik, et tagada riigikaitse ülesannete täitmine ning samal ajal arvestada võimalikult suures ulatuses looduskaitse eesmärke. Regulatsioon peab tagama, et riigikaitse objektide ja -aladel tehtavad tegevused ei takistaks oluliselt riigikaitse tegevusi, kuid samas säiliks metsa- ja sookoosluste kaitse võimalikult suures ulatuses.

- 4) Teeme ettepaneku täiendada looduskaitse seaduse § 37 lõikega 7 järgmises sõnastuses: „(7) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 6 nimetatud Keskkonnaameti nõusolekut ei ole vaja, kui ranna või kalda piiranguvööndit kasutatakse kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal riigikaitse eesmärgi tagamiseks.“

Täienduse eesmärgiks on sätestada võimalus kasutada ranna ja kalda piiranguvööndit ilma Keskkonnaameti nõusolekuta, kui see on vajalik riigikaitse eesmärgi saavutamiseks kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal. See täiendus on vajalik riigi sõjalise kaitse operatiivsuse tagamiseks, et tagada riigi sõjalise kaitse operatiivsus olukordades, kus on vajalik kiire ja viivitamatu tegutsemine.

Kehtiv seadus nõuab piiranguvööndite kasutamiseks Keskkonnaameti nõusolekut, mis võib teatud olukordades põhjustada viivitusi ja takistada Kaitseväe operatiivseid tegevusi. Riigikaitse vajaduste puhul, eriti kriisilukordades, on oluline tagada Kaitseväe ja Kaitseliidu üksuste võimalikult kiire ja tõrgeteta juurdepääs ranna ja kalda piiranguvöönditele. Seetõttu on ettepanek jätta sellistel juhtudel nõusoleku nõue kõrvale, tagades samal ajal, et tegevused oleksid rangelt seotud riigikaitse eesmärkidega ja piiratud ainult nende juhtudega, kus see on vältimatult vajalik.

- 5) **Teeme ettepaneku muuta § 38 lõiget 4 p 10 tekst järgmiselt: „riigikaitsele ehitisele või muule ehitisele riigikaitse eesmärgi tagamiseks.”.**

Vajalik on vähendada ranna ja kalda ehituskeeluvööndit, et võimaldada seal rajada ka muid riigikaitse eesmärgil rajatavaid ehitisi kui ainult riigikaitse ehitisi. Praegu nõuab kehtiv seadus Keskkonnaameti nõusolekut ehituskeeluvööndisse ehitamiseks, mis lisab bürokraatlikku koormust ja võib viia viivitusteni.

Arvestades, et riigikaitse eesmärkide saavutamiseks tehtavate ehitustööde puhul teeb Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus Keskkonnaametiga tihedat koostööd ning ehitisteadised või ehitusloa koostööstatakse kohaliku omavalitsuse või Tehnilise Järelevalve Ameti poolt Keskkonnaametiga, muudab eraldiseisva nõusoleku nõue protsessi keerulisemaks ja aeganõudvamaks kõikide osapoolte jaoks. Seetõttu on ettepaneku eesmärk muuta protsess paindlikumaks ja kiiremaks, tagades samas, et kõik vajalikud koostöölused ja koostöö säilivad.

- 6) **Teeme ettepaneku täiendada looduskaitseseaduse § 38 lõiget 4 punktiga 11 järgmises sõnastuses: „(11) ehituskeeluvööndi kasutamisele kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal riigikaitse eesmärgi tagamiseks.”.**

Täienduse eesmärk on võimaldada ehituskeeluvööndi kasutamist ilma Keskkonnaameti nõusolekuta kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal riigikaitse eesmärkidel ja tagada riigi sõjalise kaitse operatiivsus ja kiirus olukordades, kus kiire tegutsemine on hädavajalik riigi julgeoleku tagamiseks. Kehtiva seaduse nõue saada Keskkonnaameti nõusolek tegevuste jaoks võib viia viivitusteni, mis ohustavad riigi kaitsetegevuste tõhusust ja operatiivsust. Ettepanekuga võimaldatakse erandkorras ehituskeeluvööndi kasutamine riigikaitse eesmärkidel, mis tagab riigi kaitsevõimekuse säilimise kriitilistes olukordades.

- 7) **Teeme ettepaneku täiendada looduskaitseseaduse § 55 lõikega 6³, et kehtestada pesitsusrahu erand Kaitseväge jaoks riigi sõjalisel kaitsmisel ja selleks ettevalmistamisel.** Täiendus tagab, et riigikaitse tegevus oleks võimalikult vähe piiratud pesitsusaja tõttu, kuid samal ajal arvestatakse võimaluse korral looduskaitse piirangutega ning tehakse sel eesmärgil koostööd Keskkonnaametiga.

Viimaste kevadiste õppuste ajal on tehtud märkusi, et Kaitseväge ei tohi läbi viia väljaõpet pesitsusajal, sest see võib häirida kaitsealuste liikide pesitsemist. Kuivõrd riigi kaitsmine ja selleks valmistumine on riigi tuumikfunktsioon, siis ei saa selle täitmist mitmeks kuuks pausile panna. Kaitseväge teeb koostööd Keskkonnaametiga ja arvestab piirangutega seal, kus see on võimalik, et kaitsta loodust ja tagada võimalusel lindude pesitsusrahu. Erand on vajalik riigikaitse operatiivse ja tõhusa toimimise tagamiseks.

Juhul kui Euroopa Liidu nõuded ei võimalda täielikku välistust, siis palume kehtestada alternatiivne lihtsustatud kord, näiteks asja lahendamine üksnes registreeringuga või mõne muu lihtsustatud protseduuriga. Kaitseministeerium peab vajalikuks eeltoodud erand või lihtsustatud kord välja töötada enne eelnõukohase seaduse jõustumist. Palume sätte sõnastuse väljatöötamisel Kliimaministeeriumil ja Keskkonnaametil kaasata Kaitseministeeriumit.

Kaitseministeerium on mitmed ettepanekud ka varasemalt eelnevate looduskaitseseaduse redaktsioonide muutmiseks esitanud, kuid mida Kliimaministeerium ei ole varasemalt arvestanud põhjusel, et üht või teist olulist küsimust ei ole jõutud piisavalt ametkondade vahel arutada. Täna võib Kaitseministeerium kinnitada, et kõik teemad on korduvalt nii Kliimaministeeriumi kui ka Keskkonnaametiga läbi arutatud

ning meie ettepanekuid ka korduvalt selgitatud, mistõttu palume eeltoodud ettepanekud muudetava eelnõuga arvesse võtta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Pevkur
Minister

Paul Kunimägi
paul.kunimagi@kaitseministeerium.ee